

Зміщення спектра

Автор:

Януш Вишневський

Зміщення спектра

Януш Леон Вишневський

Бестселер

Чуттєве продовження бестселера «С@мотність у Мережі» – 21 рік по тому!

Якуб – студент факультету інформатики в університеті. Він не знає, що в житті його матері було велике кохання, яке й досі її хвилює. І от його дівчина раптом помічає дивовижні зв'язки між книжкою, яку саме читає, і життям свого коханого. Вона починає пошуки і наштовхується на таємницю. Хто насправді є батьком Якуба? Чи має вона право знайти відповідь на це питання?

Родинні секрети, ретроспекції, різні країни – герої наново переживають давно забуті емоції, прагнуть розібратись у власних почуттях і зрозуміти, чи правильний вибір вони колись зробили.

Януш Леон Вишневський

Зміщення спектра

© Janusz L. Wisniewski, 2019

© О. Кравець, Н. Бічуя, В. Степанов, Л. Хворост, пер. з пол., 2019

© «Фабула», макет, 2019

© Видавництво «Ранок», 2019

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо – і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

18 липня, ніч

З гуркотом відчинились двері, і до спальні ввалився Йоахим. Вона почула важке сопіння, а згодом сморід алкоголю, перемішаний з потом і часником. Міцно стиснула повіки й заніміла, відчуваючи на сідницях його витягнену долоню, якою він намагався задерти її нічну сорочку. Рвучко відіпхнула його руку і швидко пересунулась на край ліжка. Він почав щось злісно бурмотіти собі під ніс. Згодом ліжко затряслось, затремтіло, і все затихло. Їй відлягло лише тоді, коли почула його голосне хропіння.

Не спала, вичекала до півночі. На вежі місцевого костелу бамкав дзвін. О двадцять третій він бив одинадцять разів, а через годину, опівночі – лише притишеним, немічним, самотнім глухим ударом. Так, ніби втомлений недільними месами і щедрими вечереми парафіяльний ксьондз знав, що не варто будити його та прихожан. Тихо вислизнула з ліжка. З шухлядки кухонного креденса витягнула з-під мотлоху заховану пачку цигарок. До високої кришталевої склянки накидала кісточок льоду й налила віскі. Те саме в другу. Сіла на бетонну підлогу балкона, поставивши обидві склянки на купі побитих, колись дуже давно світло-коричневих, а тепер брудно-сірих, потрісканих плиток, які Йоахим на початку минулого літа наказав зірвати якомусь облицювальнику, плануючи покласти замість них дошки. Одне літо минуло, друге, а купі плиток надалі займають половину балкона, прикриваючи почорнілий бетон.

Вона сперлася плечима об шкарубку поверхню стіни і глибоко затягнулася цигаркою. Відчула запаморочення. А так насправді, то вона курить раз на рік. І віскі п'є лише раз на рік. Вісімнадцятого липня. І лише раз згрішила. Того року. Вісімнадцятого липня. Двадцять років тому. Може, і не смертним гріхом, але, мабуть, головним, бо ті інші невинні незначні попередні гріхи навіть не вартують роздумів, не те що сповіді. Простягнула руку по склянку й пила так довго, аж відчула на губах холод від кісточок льоду.

Двадцять один рік тому. У Парижі...

Летовище. У терміналі повно людей, але в ньому тихо, як у катедрі зі скла та бетону. Так, ніби до нього прибули тільки глухонімі. Вона виразно чує свої кроки, відлуння яких багаторазово посилюється мармуровою плиткою. Поспішаючи, оминає групу людей з камерами та мікрофонами в руках. Швидко підходить до важкої кремово-білої стійки. Раптом перед стійку виходить старший, сивоволосий чоловік у темно-синій формі із золотистим значком авіакомпанії. Запитує англійською: чи вона, бува, не чекає когось із цього рейсу. Коли вона

підтверджує це коротким кивком голови, чоловік міцно хапає обидві її руки і тихо каже, цідячи слово за словом, дивлячись їй в очі:

– 800 не прилетить...

Вона бачить себе. Дуже чітко. Стоїть ще спокійна. Якусь мить вона дивується, чому цей незнайомець стискає її руки. Враз чує його голос, ніби розтягнений у часі, ніби відтворений зі сповільненої магнітофонної плівки: «Усі загинули...». Відразу ж після цього вона повертає голову, думаючи, що це дивне речення сказане не до неї, а до когось, хто стоїть позаду. Але позаду нікого нема. І тоді починає розуміти ті слова:

– Чи був там хтось із Ваших близьких? Нам дуже прикро...

Простягнула руку за другою склянкою. Попіл, що звисав із затисненої між тремтливими пальцями цигарки, осипався на бурштинову рідину, що зблискувала в місячному світлі. Хвилину вона дивилася, як він потопає сіро-чорними, круглими пилинками, що, розпущені, назавжди зникають у безвісті, і їй ставало ще сумніше. Проковтнула сльози, запалила ще одну цигарку. Подумалось, що вона, певно, уже трішки п'яна. Тоді зазвичай або замовкає, або ж відчуває непереборне бажання розмовляти. Та лише з собою. Аби ніхто ні про що не запитував, не коментував, не дивувався, не вдавав, наче все розуміє чи навіть співчуває, хоча вона чудово знає, що абсолютно нічого не розуміє й не чує поготів.

Зараз так само відчувається.

Хоче про це говорити. Сама з собою. Коли наближається до стану сп'яніння, самих розмислів їй уже не вистачає. Мусить вголос висловити свої думки, вивільнити їх з голови. І обов'язково мусить їх почути. Часто це зовсім не монолог. Вона справді розмовляє сама з собою, ставить собі запитання; якщо вдається, сама собі на них відповідає, дискутує, іноді навіть свариться сама з собою. Нібито біля неї стоїть або сидить якась друга, інша вона. Дуже це дивне, а на думку її іпохондричної приятельки Уршули, шкідливе й небезпечне, адже є «безперечним симптомом неминучої шизи, і я на твоєму місці записала б усе це на телефон і помчала з тим до психіатра, ти ж, прецінь, ту шизу маєш у генах». Щодо цього останнього, то Аліція, безперечно, мала рацію. Насправді успадкувала це від свого батька. На щастя, це єдине, крім кольору очей, що має

від нього. Він також, повертаючись п'яний з роботи, передусім – у повній мовчанці – без жодної на те причини товк маму. Коли вона падала, притискав її взуттям до підлоги.

– Дуже добре це пам'ятаю... – розпочинає вона.

Говорить тихо сама до себе, стискаючи пальцями склянку, так, ніби хоче її розчавити.

– А також те, як я кинулась на нього, відтягаючи його ногу у великому заболоченому черевіку з заіржавілими набійками на каблуках. Пам'ятаю також, як мене копнув. І смак крові на губах, і синяк на стегні, і піну на його роті.

– І ніколи того не забуду, курва, до кінця життя.

– А далі він розсівся, як паша, за кухонним столом, розгойдувався на стільці й бурмотів щось до себе довгими монологами. Наостанку розмовляв практично лише з собою, адже був постійно п'яний...

– Що я тепер лепечу? Ну що?! Я ж, прецінь, хочу про нього говорити! І про вісімнадцяте липня, двадцять років тому. І про мій гріх, який хочу обійняти і ще раз согрішити.

– Тоді на тому летовищі я також плакала. Вперше в житті не витиснувши з себе жодного звука. Я вила в конвульсіях, але тільки всередині себе. Досі не розумію, чому саме так. Мабуть, думали, що я втратила голос або ж збожеволіла. Якийсь арабський бородань-санітар з глибоким шрамом на щоці, якого викликав той працівник TWA у формі, висмикнув у нього мою ліву руку і мовчки почав щось впорскувати у вену. Навіть не запитав моєї згоди. Притьмом біля санітара з'явився той молодий хлопець з рецепції. Штовхнув санітара, і голка шприца злегка підняла вену, напинаючи шкіру на передпліччі. Однак її не проколола. Я не відчула жодного болю. Жодного. Так, ніби та голка стирчала не в моїй, а в чиїсь чужій жилі. Санітар злісно вигукнув щось арабською. Хлопець з рецепції не звертав на нього ані найменшої уваги. Пропхався наперед, вимахуючи перед моїми очима зім'ятим листком паперу, кричав щось польською. Спершу я подумала, що він верещить у моєму сні; що той санітар зі страшним шрамом впорскнув мені щось подібне до наркозу, я тієї ж миті заснула, а хлопець з готелю перший з'явився в моїх сонних мареннях.

– Колись, а було мені, мабуть, дванадцять років, я падала з гойдалки і вивихнула палець, мені його вирівнювали під наркозом. І перше, що я почула під тим наркозом, також був крик. Той, який я дуже добре знала. Страшний, п'яний крик мого батька. Хоча голос був спотворений, хрипкий, тріскучий, ніби з мегафона; однак, без сумніву, це був його голос. Мій батько в тому сні, який я ніколи не змогла забути, кричав на мене з якогось дуже темного, вузького коридору, вирізаного із ще глибшої темряви. Темрява в темні та його крик, а там, на тому летовищі, було ж дуже світло й дуже тихо. Отож це не міг бути наркоз.

– Не пригадую собі, які слова того хлопця з рецепції дійшли до мене раніше. Ті, що «він живий», чи ті, що «він летить до тебе». Однак пам'ятаю, що простягнула руку за тією карткою, вихопила її і почала читати. Коли утретє дочитала до кінця, серце мені аж стиснуло й перехопило дух. Відштовхнула санітара, відштовхнула хлопця з рецепції, а далі того мовчазного, сивоволосого в темно-синій формі.

– А може, вони самі розступилися? Ні. Мабуть, ні...

– Принаймні я почала проштовхуватися крізь величезний і зовсім не мовчазний натовп. Усюди на підлозі з плиток я бачила ноші. Під стінами, біля стійок, біля мармурових вазонів з квітами. На них лежали, сиділи або тулились люди. Вони затуляли обличчя долонями, молилися, але переважно плакали. А над ними посхилялись інші люди. У білих фартухах, відблискових жилетах, у чорних сутанах, а черниці у срібно-сірих. З гучномовців линув спокійний голос дикторки, який повторював безупинно французькою, англійською та німецькою, що «літак компанії TWA, номер рейсу 800, з Нью-Йорка до Парижа з технічних причин сьогодні не здійснить посадки».

– Але ж, курва його мама! Треба було мати жахливе німецьке почуття порядку, щоби вигадати щось таке, як-от «технічна причина», для опису того, що сталося з тим літаком. Хоча, по суті, це не розминулося з правдою. Розбитий на тисячі уламків внаслідок удару об поверхню океану літак справді не може літати через звичайні технічні причини. Я й досі пам'ятаю сюрреалістичний за тих обставин спокій голосу тієї дикторки. Ніколи цього не забуду.

– Також пам'ятаю, що трохи згодом я сиділа на якійсь порожній лавці, саме навпроти молочно-білих дверей, які зі скрипом то розсувались, то засувались; а хлопець з рецепції навколішки переді мною запевнював мене, що «він

обов'язково вийде з цього коридору».

– А потім з цим важко було впоратись, я почала врешті плакати й мене охопила якась хвиля вдячності, що розливалася всередині мене, від паху до плечей. І я захотіла її неодмінно висловити, а позаяк не знала кому, почала дякувати Богові.

– Хоча в Бога вже тоді я не вірила...

– І саме тієї миті знову розсунулись ті скрипливі молочно-білі скляні двері...

– Він вибіг. На мить затримався. Вдивлявся, нервово роззираючись довкола.

Уперше справжній. Незмінно на віддалі, але нарешті не віртуальний. З крові, кісток. І очей.

Вона підняла порожню склянку. Язиком всунула кавалок льоду до рота. Решту висипала на долоню і протерла нею потріскану шкіру на обличчі.

– Він побачив мене. Коли повільно рушив до мене, я відразу ж забула про Бога, і про вдячність, і про те, що з тим розмазаним слізьми макіяжем і гігантським синяком після голки під ліктем маю вигляд занедбаної наркоманки. Я захотіла зірватися з тієї лавки, мчати до нього. Доторкнутись до нього.

– І лише тоді до кінця повірити.

– Але я не могла. Мої ноги немовби злилися з мармуровою плиткою.

– Може, це й добре? Може, у цьому був якийсь план? Жінка не повинна бігти до чоловіка. Навіть та, що закохана. Передусім така не повинна...

– Пригадую, коли він наблизився до моєї лавки і подивився на мене тими своїми величезними небесно-сумними очима, я приклала палець до вуст, даючи йому знак, щоби він нічого не говорив.

– А потім... – зітхнула, запалюючи наступну цигарку.

- Потім це вже тільки...

У вітальні несподівано спалахнуло світло. Вона перелякалася. За мить почула кроки. Похапцем зім'яла цигарку на кісточках льоду в склянці і заховала її між ногами, прикривши їх нічною сорочкою.

@1

Він прокинувся від хвилі тепла. Якоїсь дивної, бо мав таке відчуття, що це тепло гладить лише його плечі. Повільно розплющував повіки. Веселки – подумав він, дивлячись крізь примружені очі. Багато малих веселок, які заходять одна на одну! Що таке? Вони справді вчора ввечері вдихали травичку, але не надто багато. Звичайно, замало, щоби мозок був на кайфі аж до ранку. По самокрутці для кожного. Не більше. Надя, викуривши половину своєї, розстігнула блузку й зняла бюстгальтер. Він пам'ятає все, що відбувалося згодом, але як вони опинилися в ліжку – взагалі не пригадує. Зрештою, це не вперше. Йому зовсім не була потрібна трава, щоби здійснити справжній trip під час їхнього сексу. Колись, у якомусь крутому варшавському готелі поблизу станції, вони кохалися в по-декадентськи великій лазничці. Очі йому вивернулися. Мабуть, немає у світі таких опіатів, які б виграли у змаганні з її губами...

Він широко розплющив очі і якусь мить лежав нерухомо, щоби зібратися з думками. Ця величезна кількість веселок – це ж оптика! Бінго! Немає ніякого продовженого кайфу. На Надиній шкірі висихали краплі води. Вони утворили мікроскопічні хмарки пари, яка розщеплювала світло. Як у призмі. Так само, як це відбувається в справжній веселці на небі після дощу. Багато призми – це мільярди веселок. На її спині, сідницях і на стегнах. А делікатні дотики світла на спині? Це – звичайна термодинаміка. Надя причепила дешевий, куплений на розпродажі китайський вентилятор до похилої стелі своєї кімнатки в мансарді. Уже тиждень панувала справжня тропічна спека. Він сам просвердлював отвори в дошках стелі, прикріплюючи того монстра. Величезний вентилятор пропрацював якихось п'ятнадцять хвилин. Потім лише ліниво повертав крильцями, ледве пробиваючись ними крізь зависле, нерухоме повітря, густе від вологи, як прозорий желатин. Крила вентилятора були такі великі, що їхні кінці доходили до середини шиби дахового вікна, вирізаного в стелі. І, обертаючись, затінювали його. Ось звідки це погладжування.

Він придивлявся до Надиної спини та сідниць. З її тонкою талією вони мали вигляд приклеєного до її тіла серця. Прорізаного навпіл вузькою щілиною. Одразу ж над нею опуклість – занадто велика. Так, ніби еволюція залишила їй занадто багато решток мавпячого хвоста. Він обожнював цю опуклість. Доторкався кінчиками пальців, цілував, прилипав губами, лизав, видихав на неї повітря. Іноді він м'яко покусував шкіру, яка покриває цю опуклість, із ледь помітними, світлими волосинками, які, як за командою, піднімались угору. Надя тоді починала голосно дихати, рухати стегнами й шепотіти те своє солодке: «Якубе, що ти знову зробиш зі мною...». Не «робиш», а саме «зробиш зі мною»...

Він беззвучно зсунувся по простирадлі вниз, доторкнувся губами до маленької веселки на тій опуклості й прошепотів:

– Добридень, серденько...

Вона різко повернула голову. Мовчки дивилась на нього відсутнім поглядом. Він побачив сльози на її очах.

– Чому ти плачеш? Що таке?! – запитав, клякаючи над нею.

Вона повернулася і, лягаючи на спину, прикрила груди розгорнутою книжкою. Довго не відповідала. У тиші кінчиками пальців делікатно погладжувала його щоки та губи.

– Це через цю книжку... – прошепотіла вона за якусь мить.

Він зиркнув краєчком ока на потріскану й витерту в декількох місцях вицвілу брунато-помаранчеву обкладинку, на якій зображена пара, що цілується.

– Хм, книжку? – прошепотів він, притискаючи зап'ястя її руки до губів.

За мить, на приховуючи здивування, він запитав:

– Ти плачеш через книжку?! Ти? Така велика дівчинка? Я думав, що ти вже не читаєш таких книжок, – додав він із ноткою насмішки в голосі.

– Тобто конкретно яких? – відповіла вона і раптово піднялась на ліктях. Книжка повільно сповзла на її живіт, оголюючи груди.

– Ну, таких... Таких... – затаився він, не в силах закінчити і шукаючи відповідного слова.

Він побачив роздратування в її очах. І навіть вловив добре йому знайоме нетерпіння у звучанні її голосу. Він дуже добре знав, що коли Надя із сильним притиском інтонує те своє «конкретно», це, як правило, є провокацією до дискусії, а часто і до суперечки. Він дуже любив дискутувати з нею, а також деякі суперечки, головним чином тому, що вони чудово після них мирилися; однак тепер, зранку в ліжку, поруч із нею нагою, це було останнє, чого би він міг хотіти.

– Ну, таких...

– Назвімо це, ну, нехай буде, романтичних, – закінчив він і нахилив голову, намагаючись поцілувати її груди.

Вона не дозволила йому. Спочатку схрестила руки на грудях, а потім, спираючись долонями на його чоло, підняла його голову догори і, дивлячись в очі, запитала:

– А ти? Ти ніколи не плакав над книжкою?

У її голосі він відчув твердість і ту добре знану йому зухвалість.

– Я не пригадую таких книжок, – спокійно відповів він, – хіба що якісь ідіотські книжки з рекомендованої літератури. Тоді, напевно, так.

І додав за мить із насмішкою:

– Я плакав від злості, що повинен витратити час на такі дурниці.

– Це дуже дивно, – тихо відповіла вона, не реагуючи на його жарт.

– А що тут такого дивного? – запитав він.

– Тому що ти дуже вразливий. Досі я ніколи не зустрічала такого вразливого хлопця, як ти. Тому для мене це дивно. Дуже дивно.

Вона повернулася на бік і виставила свої сідниці, притискаючись до його живота. Якусь мить вони лежали мовчки, приліпившись одне до одного.

– Для свого виправдання, – прошепотів він у якийсь момент, – я можу лише додати, що я, мабуть, не плакав над книжками, але, читаючи листи, звісно, що так. І то навіть досить часто. Якщо тобі аж так залежить на моєму плачі й читанні.

– Знаєш, ти ніколи мені не розповідав про це, – тихо відповіла після довшої перерви.

Він почув смуток у звучанні її голосу. Раптом вона повернула до нього обличчя і відсунулася на край ліжка. Вони зустрілися поглядами.

– Ми знаємо одне одного вже майже рік, спимо разом, – сказала вона, крутячи пасмо свого волосся довкола пальця. – Ти знаєш кожну частинку мого тіла, ми їмо за спільним столом. І вечері, і сніданки. Я розпускаю для тебе волосся. Я не боюся біля тебе боятись, я не соромлюся ані плакати, ані мати дурні напади сміху, ти купуєш мені тампони, знаєш їхній розмір, ти клав мене до ліжка зовсім п'яною, дивився на мене, коли я мастурбувала. Я показала тобі свої думки, надії, мрії. А це – набагато більше, ніж голизна. Мою біографію з першого класу початкової школи до тепер ти знаєш настільки докладно, що, використовуючи мої фотоальбоми, міг би легко з того зробити документальну Instastory. Я могла б ще довго це перераховувати. Ти все про мене знаєш. А також і про мою сім'ю. Запалюєш зі мною в їхню пам'ять свічки на цвинтарі. Ти знаєш про мене в тисячу разів більше, ніж моя мати.

– І ти це знаєш від мене, – твердо додала вона згодом і запитала: – А я? Я, – сказала, сама відповідаючи, – я насправді знаю лише те, що ти одинак, що живеш з батьками, і що тебе прийняли на навчання без іспиту, бо ти виграв якусь олімпіаду. А крім цього, мені нічого не відомо про твоє минуле. Так, ніби в тебе не було ніякого минулого. Так, ніби все твоє життя розпочалося лише торік у серпні. Коли ти зустрів мене. Чи ти це помітив, Якубе? – тихо запитала й замовкла.

Він слухав її геть здивований, з недовірою. Щось, що розпочалося з невинного питання, питання-турботи, – подумав він, – поступово стає своєю серйозною розмовою про їхні стосунки. Він зовсім не очікував такої реакції.

– Чи ти помітив? Я питаю тебе, чи ти помітив, *verdammt noch mal!*[1 - «До дідька лисого» (нім.). Тут і далі, якщо не вказано інше, – прим. пер.] – запитала вона, піднімаючи голос, коли він, задуманий, довго не відповідав.

Це був знак. Останній. Останнє попередження. Надя ніколи не лаялась. Ніколи. Ані в найбільшому гніві, ані тоді, коли нехотючи вдарялася коліном об край дерев'яного фотеля; ані в жартах, ані навіть в похабних анекдотах. Надя ніколи не лаялась, навіть випадково. Що тепер було, мабуть, досить неприродно. І зовсім не йдеться тут про інтерпункційні «курви», «йеби» і «хуйні» з вульгарної вуличної «новогвари», бо це важко назвати сленгом, не кажучи вже про мову. Не про таке блюзнірство п'яничок з-під пивної будки, але тут ходять і багато студентів. Адже, як говорить його, зрештою, єдиний товариш Вітольд, є лайка «ситуативно виправдана, навіть необхідна, амбівалентна, іноді онірична, а в іншому випадку буквальна й нічим незамінна, достойна лайка». Зараз – студент третього курсу полоністики («Тому, що десь треба перечекати моменти відчаю в житті», – так він повторює), тому що його втретє не прийняли на медицину, яка є його пристрастю, але «біологія та хімія, на жаль, уже ні». Маріка, дівчина, з якою Вітольд проводить найбільше часу, хоча публічно, а також і в її присутності – тверезий або п'яний – запевняє, що не перебуває з нею в «жодних, окрім як у сексуальних та економічних, стосунках», – Маріка стверджує, що «Віткація тягне на ту медицину, бо він сам собі хоче діагностувати синдром Аспергера[2 - Рідкісне захворювання, що характеризується серйозними труднощами в соціальній взаємодії.] і потім виписати собі на то якийсь рецепт». А такі він ще ніколи не зустрічав щасливішої пари, ніж Маріка та Вітольд.

Надя не лаялась навіть у цьому контексті. Принаймні польською. Коли вона починала лаятись німецькою мовою, – а вона лаялась тільки так, і це траплялося з нею дуже рідко, – це означало, що вона повільно втрачає контроль над собою, що в ній щось надламується, що вона досягла певної межі або стіни. Не чекаючи на його відповідь, вона повернулася до нього спиною й додала:

– Чому так? Чому ти не впускаєш мене у своє минуле? Скажеш мені чи ні?

– Тому що... тому що ти не випитувала про мое минуле, – спокійно відповів.

– Ах так? А може, я думала, що так має бути? З поваги до себе і до твоєї приватності. Не випитувати. Чекати на розповідь. Терпеливо чекати. Ти не подумав про це? Що, може, цей брак моєї цікавості провіщає щось тривожне? І це повинно тебе трохи налякати? Позаяк вона не цікавиться моїм минулим, то значить, що не планує також майбутнього зі мною. Ось так ти повинен подумати, коли матимеш вільну хвилину. Бо я так часто думала. За такою логікою.

– Надю, припини! Будь ласка! – обурився він і підвищив голос. – Та твоя логіка не цілком логічна до кінця. Ти прекрасно знаєш, що я тобі все розповідаю. А мене ніхто не запитує. Я думав, що мое минуле зовсім не таке цікаве, не має нічого спільного з цим. Те, як ми переживаємо спільне зараз, говорить про мої плани на майбутнє набагато більше. Про ті, що стосуються тебе. Особливо про ті. У мене інша логіка. І я маю на це право, – додав він твердим голосом, піднімаючись на ліктях. – Що на тебе сьогодні напало, Надю? Через якусь прокляту книжку ти хочеш зіпсувати нам неділю!? Сьогодні я не маю охоти на жодну анкету Пруста. Не сьогодні, *verdammst noch mal!* – вигукнув він, театралью перекирвлюючи її німецьку мову.

Він ненавидів німців. Вважав, що німецька мова придатна лише для наказів. Людям і коням.

Він дивився на її спину, чекаючи відповіді. Вона мовчала. Через мить він поклав руку на її сідниці і, нахилиючись над її головою, прошепотів на вухо:

– Серденько, ти сама знаєш, що ми могли б розпочати цю неділю зовсім інакше...

Якоісь миті, не повертаючи голову, вона запитала:

– А хто ж то такий писав до тебе ці листи? Якщо ж, звичайно, мені дозволено це знати, – додала згодом роздратовано.

– Одна дуже важлива для мене жінка...

– Ах так?! – відгризулася злісно. – А про що таке зворушливе написала тобі ця жінка?

– Головно про свій сум. Про те, що найрадіснішою подією щодня є той момент, коли вона перед сном вириває сторінку з календаря. Бо це нагадує їй, що ще на один день менше чекати на мене. Про те, що іноді їй здається, начебто вона чує мої кроки на сходовій клітці, але не підходить до дверей, бо знає, що це тільки ще більше засмутить її. І про те, що я часто є в її снах і ми ніжно притискаємось одне до одного. І саме тоді, читаючи про той її сум, я іноді плакав. Бо я теж за нею дуже сумував. Просто я не хотів їй про це писати. Я був шмаркачем. Я вважав, що повинен бути як сміливий лицар. Це ж було давно. Я був дурнем. А від лицаря в мене була лише впертість. Тому що на смуток треба відповідати взаємністю. Як ти гадаєш? – запитав тихо. Надя лежала нерухомо. Вона не відповіла. Він також замовк.

– Як її звати? – запитала вона раптово.

– У неї подвійне ім'я. Агнешка Доброслава, – спокійно відповів він.

– Вона вродлива? Маєш з нею ще якісь стосунки?

– Вродлива? Цього замало. Вона прекрасна. Звичайно, що маю. Досить регулярно. Останній раз я бачив її вчора ввечері, – сказав він.

– І що?! – запитала вона. Він почув знервованість у її голосі.

– Як то що? Ми цілувалися. Як завжди... – прошепотів він і замовк.

– Але тобі не варто турбуватися. Це заміжня жінка, – додав він згодом.

Надя раптово відсунулася від нього і почала швидко виштовхувати його руку з під своєї шиї.

– Що з тобою діється? Надю, ну що таке?! – театралью вигукнув він, вдаючи розчарування. – Я завжди цілую свою матір, коли надовго виходжу з дому. А я ж вийшов у п'ятницю ввечері. Сьогодні неділя, – сказав він через деякий час, модулюючи свій голос так, аби він звучав якомога поважніше. – Це так, для нагадування, – спокійно додав він і міцно притягнув її до себе.

Вона різко вирвалася з його обіймів. Стала на коліна. Відчував її коліна, що тиснуть йому на ребра. Якусь мить вона мовчала, нервово кусаючи губи. Він побачив зухвалий смішок у її погляді. Через деякий час вона почала щосили бити його подушкою.

– Ти, вар’яте з бурхливою фантазією! Ах ти меланхолійний дурню! Що за історію собі придумав пан лицар. *Vivat poetica!* З’явився новий довбаний Рільке зі слізними листами! – кричала вона, несамовито луплячи наосліп.

Він вивертався від її ударів, сміючись уголос. Якоїсь миті, знесилена своїм нападком, вона схилилася над ним і, прикриваючи його голову подушкою, важко процідила крізь зуби:

– Я б дуже хотіла задушити, знаєш? Хіба що... Хіба що, – прошепотіла вона за мить, – у тебе є якась гарна ідея, щоб щедро винагородити мене за це страждання...

Він повільно зсунув подушку з обличчя. Надя стала навколішки біля нього з опущеними вздовж тіла руками. Світло, яке продиралося крізь прямокутник вікна в стелі і яке закривали широкі крила вентилятора, що ліниво оберталося, творило на її обличчі, грудях, животі та стегнах рухому спіраль тіні. Її очі то з’являлися, то зникали. Йому здавалося, що вони щоразу блискучіші й збільшуються. Часом зблискували зрошені краплями поту пасма її волосся. Така Надя, що легко обшпарює його.

Він обожає її волосся. Довге, густе, темно-жовте взимку і з відблиском висушених колосків улітку. Йому подобається, коли вона зачісує його назад, гладко, близько до шкіри над чолом. І потім, коли вона заплітає волосся в потрійну косу. Він також любить дивитися на неї, коли вона розчісує, а потім заплітає волосся. Вона впроваджує його у своєрідний стан блаженства та спокою. Який гарно гіпнотизує. Часом вона перев’язує косу червоним атласним бантом. Найчастіше його улюбленого карміново-червоного кольору[З - Густий червоний колір з легким пурпуровим відтінком.]. Він любить її волосся смоктати, любить його запах, любить до нього доторкатись, любить занурювати в нього свої пальці та губи. І любить його мити. Він часто схиляється над Надиною головою, коли вона сидить у ванні, найчастіше з якоюсь книжкою в руках. Тоді вона відразу ж відкладає її, виринає з піни, що пахне лавандою, а він, мовчки сидячи на краю ванни, довго й делікатно вмасовує шампунь у її важке від води зліплене волосся, що спадає на спину. Потім повільно й ретельно промиває його

душем. Він добре знає, якою повинна бути температура струменя води в душі. Такою, що делікатно обшпарює шкіру на внутрішньому боці передпліччя, але не обшпарює його руку. З певного часу це відбувається майже щоразу, коли якоїсь миті Надя повертає голову, вода струменить по її обличчі, зникає на випуклості її розкритих губ. Тоді він опускає душ, бере її голову обома руками і довго цілує її уста. Потім щоки, чоло та повіки. Іноді Надя в забутті втягає його до ванни. Ось чому він намагається останнім часом не забувати перед тим, як піти в лазничку до Наді, яка купається, витягнути мобільний телефон і гаманець із кишені штанів. Відколи масажує Надину голову, він уже втратив три телефони...

Її волосся... Його фетиш. Магічний.

Відколи він її знає, вона розпускає волосся лише для нього. Коли вона виходила з лазнички із розпущеним волоссям, він знав, що незабаром станеться. І це завжди відбувалося. Хоча зазвичай це він його «вивільняв». Так вона це назвала однієї ночі. Найчастіше, коли вони кохалися. Її вивільнене волосся як інтимність, яку лише він мав право пережити? Це було і є. Лише він. Єдиний у світі чоловік. Йому це іноді нагадує одну релігію, яку він останнім часом не любить, але що там...

Він також помітив делікатне почервоніння на її декольте та шиї. Незважаючи на літню засмагу. Коли Надя ставала збудженою, не лише сексуально, хоча насамперед тоді, діставала висипку. На думку лікарів, це фізіологічна реакція деяких людей. На занадто раптово підвищений рівень концентрації адреналіну. Реакція нібито досить поширена, і в жінок пересічно відбувається досить часто. Надя її не стільки соромилась, як боялась. Вона вважала, що той, хто запам'ятає цей зв'язок між її висипкою, збудженням або нервозністю, матиме знання, яке зможе використати. Проти неї. Така, на його думку, дурнувата теорія змови цивілізації мая. Річ у тім, що висипка на її шкірі може бути для нього або дуже гарною, або поганою новиною. І часто бувала. Він прекрасно знає, коли дискусії з нею наближаються до межі, за якою вибухне сварка. Достатньо придивлятися до її шиї та декольте.

Однак тепер, дивлячись на почервоніння, яке починалося трохи нижче від підборіддя на її шиї і закінчувалося нерівними плямами на початку опуклості її грудей, він не був зовсім упевнений у тому, що його спровокувало. Чи її нервозність, яку він розпалював своєю історійкою про матір? Або, може, збудження, розпалене її пристрастю? Вона сиділа на ньому. Він відчув вагу на своїх стегнах. Вона захлала пасмо волосся в рот і, дивлячись йому в очі, мовчки нервово смоктала його. Раптом вона піднялася, встала з ліжка і пішла до вікна. За мить

вона повернулась і підняла з підлоги його сорочку. Прикрила нею сідниці, зав'язала рукави довкола талії і мовчки вийшла на балкон, закриваючи двері.

Поволі злізаючи з ліжка, краєм ока побачив біля подушки розгорнуту книжку. Він потягнувся до неї і жбурнув зі злістю в бік металевого смітника, що стояв під Надііним бюрком[4 - Письмовий стіл.]. Книжка полетіла занадто високо, вдарилась у корпус комп'ютера, відскочила від нього і, падаючи на стільницю бюрка, звалила на підлогу дерев'яну рамку з фотографією. Він не вставав підняти її. Нерухомо сидів на краю ліжка і вдивлявся в крила вентилятора, що обертались.

Це правда, – думав він, – що не розповів їй аж так багато про своє минуле. Як порівнювати з трагедіями, які вона пережила у своєму житті, його минуле вбачалося йому «усіяною пелюстками троянд» ідилією. Передбачувано нудна, шаблонно щаслива несправжня історія, окрім однієї давньої драми, про яку він намагався забути. Окрім того, він не вважав, наче щось мусить або повинен. З нею ж він нічого не мусив, а все хотів. І це, на його думку, було найгарнішим у їхніх стосунках. Окрім того, яке має значення біографія до неї?! Для нього відлік їхнього часу почався від минулорічного Святвечора. І саме того вечора розпочалося і його минуле, розповідати про яке, мабуть, безглуздо. Бо вона прекрасно його знає. З першої миті. Їхньої спільної...

ВОНА

Надя випадково з'явилася в його житті.

Тієї п'ятниці, вісімнадцятого серпня, він міг би бути зовсім в іншому місці й ніколи не зустрітися з нею. Фактично він повинен був бути того дня деінде.

Уранці його розбудив телефон. Якби це телефонував хтось інший, він би не відповів, але це був номер його батька. Уже те, що він почує батьків голос, тривожило. Його батько телефонував до нього лише тоді, коли траплялося або мало трапитися щось неприємне. Він не пригадує, щоби батько так просто зателефонував і запитав – як він? як його справи? Так, як це часто робить його мати. Батько телефонував або з поганою новиною, або з якимось, можливо, замовленням, щоби довідатись, чи він, його син, уже виконав це замовлення.

Того ранку все було зовсім інакше.

Він відчув це з тону його голосу. Фірма якогось важливого замовника батькової корпорації «комп'ютеризувала якийсь стратегічний об'єкт». З відпустки чомусь не повернувся «іхній довбаний комп'ютерник від інтернету чи чогось такого, а ти на цьому розумієшся, прошу тебе, допоможи ім». Спочатку він не міг у це повірити. Його батько просив щось у нього! Він пригадує, як запитав батька, чи той пам'ятає, що «твій син – студент другого курсу інформатики». Батько замовк на хвилину, щоби згодом відповісти:

– Якубе, послухай, я тобі так скажу. Той іхній комп'ютерник міг би робити тобі поля в зошитах. Я бачу це так... Будь ласка, поїдь. Шеф цієї фірми – мій приятель. Я пообіцяв йому... – додав він згодом. – Я знаю, що ти мав би бути з мамою сьогодні на концерті. Я зателефонував їй, – вставив він, випереджуючи його відповідь, і захихотів: – Після довгого впрошування вона погодилася, що я можу тебе заступити. Поїдеш?

– Тату, ну що ж ти? Звичайно, що поїду. Кажі швидко, де це?

– Де? Сам не знаю. Крім того, що це якийсь дуже дивний об'єкт. Зараз по тебе під'їде машина. Спакуй якийсь одяг, зубну щітку, бо це трохи потриває... Дякую тобі, Кубо, – сказав він тихо і від'єднався.

Він не пригадує, коли останній раз його батько звертався до нього «Кубо»...

Він поклав у наплічник свій ноутбук, кинув косметичку і запхав змінну нижню білизну. За п'ятнадцять хвилин він сидів на задньому сидінні величезного «мерседеса». Мовчазний водій, одягнений у чорний льняний костюм, білу сорочку й недбало перекинуту довкола шиї краватку, нічого не знав про якийсь там проект. Засипаний питаннями, подивився на нього підозріло і відповів:

– Це не моя справа, шановний пане. Шефуньо все вам пояснить; я маю, шановний пане, в телефончику адреску, і на неї жену. Можу лише те сказати і нічого більше, що це якесь глибока діра в лісах на Мазурах, бо навіть GPS цього не показує.

– Тоді вибачайте, – посміхаючись, відповів він, – я думав, що це ви – шефуньо. Я давно не бачив такої вишуканої краватки. З шовку?

– Шовку? – запитав, узявши краватку в руку, й почав уважно приглядатись на неї.

– Хіба я знаю. Дали. Казали. Я зав'язую її під шию. А як шефуньо не бачить, то розв'язую, особливо в таку спекоту. Краватка гарненька. Теж правда.

– Я – шефуньо? – додав він через деякий час, голосно сміючись. – Але ж шановний пан таке вигдавав. Наш шефуньо краваток не носить. Тільки нам купує. За свої гроші. Він ходить у спортивних штанях та кросівках з розпродажу в Lidl[5 - Мережа польських супермаркетів.]. Тачкою не їздить. Хіба що мусить. Ганяє по світі ровериком. Зрештою, шановний пан сам побачить на власні очі...

До кінця подорожі водій не обізвався до нього жодним словом. Лише хіба кілька разів тихо буркнув у відповідь, коли задзвонив його телефон.

Після декількох годин їзди нормальними дорогами й годинного продирання крізь ліс, піщані просіки вони нарешті добралися до тієї «діри». Зупинилися перед оточеною мурами будівлею, що нагадувала замок. «Шефуньо» чекав на них. Худий, високий сивуватий чоловік з широким шрамом на лівій щоці. У білій подірявленій, замазаній фарбами футболці та в коротких заправаних, пошарпаних джинсах, своїм виглядом він насправді нагадував худого п'яка. Замість «кросівок з розпродажу» на ногах у нього були покриті сірим порошком чорні гумачики, що сягали до колін. Спочатку він тепло привітався з водієм, а потім підійшов до нього і міцно потиснув руку. Забираючи в нього наплічник, сказав:

– Я Марцін. Я дуже радий, що ви знайшли для нас час. Ви навіть не знаєте, який я радий... Знаєте що? Ви зовсім не подібні до Йоахима! Хоча він стверджує, що ви як викапані, – раптом вигукнув, приязно посміхаючись. – Я візьму ваш наплічник усередину. Дозволите? – запитав він. – А ввечері, точно о двадцять першій, я запрошую вас до свого кабінету. Ми там, як і щодень, маємо вечірній брейнштурмінг з усією командою. Я вам усе поясню. А якщо я цього не зможу зробити, то мої колежанки та колеги допоможуть мені.

Показуючи рукою на вузьку піщану стежку, яка вела до обрису лісу, він сказав:

– А тепер, при цій сьогоднішній спеці, пропоную швидку купіль в озері. Вода чиста. Кришталево чиста. Проте раджу все ж поспішати. Тут зачиняють ворота перед восьмою. Такі правила. І їх встановили жінки, отож нема надії на

змилювання, бо тут це змилювання має особливе значення. Я вам усе розповім. А купіль знадобиться, бо на об'єкті, так би мовити, небагато лазничок. Насправді є лише одна, – додав він жартівливо за якийсь час, – але це справжня лазня. З фресками на стінах і стелі. Я точно не пригадую, з якого століття, але настільки стара, що ми тут маємо і реставратора пам'яток архітектури. Зрештою, ви самі це побачите...

Він слухав, хоча й багато чого з того не розумів. Одне збігалось. Була жахлива духота того паркового серпневого вечора. Вийшовши з автомобіля з кондиціонером, він відчув, ніби раптом опинився у відкритій печі, з якої перед цим вийшло і нерухомо зависло густе нагріте повітря, змішане з водяною парою.

Вузький шлях, що вів через поле висушеного нескошеного збіжжя, відразу перед лісом повертав у бік високих прибережних заростей, що утворювали високу, зелену стіну. По декількох сотнях метрів прогулянки вздовж густого ряду високих зелених стебел він дійшов до маленької галявини, яка з одного боку була обрамлена кущами ялівцю, а з іншого закінчувалась стрімкою скелею, яка переходила в еліптичний острівець невеликого піщаного пляжу. На віддалі, у кінці мостика, що починався посеред пляжу і тягнувся далеко в глибину озера, він побачив нерухому постать. Зіскочив зі скелі. Він встав, обтріпав пісок і за якихось кільканадцять метрів дійшов до мостика. На кінці його сиділа жінка. Він голосно крикнув у її бік. Вона не реагувала. Сиділа нерухомо зі схиленою головою. Повільно, обережно, великими кроками він почав ступати на скрипучі, трухляві дошки. У якийсь момент забракло декількох дощок. Переламані відразу ж біля брунатних заіржавілих виступів металевої конструкції, вони звисли над озером, торкаючись води. Він зробив декілька кроків назад, розігнався й перестрибнув пролом у мостику. Раптом відчув страшний біль. Довгий цвях, що стирчав з дошки, наскрізь пробив його праву ступню відразу ж біля пальців. На кінці цвяха звисала маленька закривавлена смужечка шкіри з його мокасіна. Він застогнав від болю, різко підняв ногу вгору, втратив рівновагу. Падаючи, вдарився головою об дошку. Саме цієї миті жінка, що сиділа на краю містка, стрибнула у воду. Кашляючи й випльовуючи мул з рота, він виповз на колінах з води. З пораненої ноги на пісок струменіла кров. Він намагався зупинити її, стискаючи пальцями краї рани. У якийсь момент він почув голос:

– Це твій мешт?

Він різко підняв голову. Перед ним стояла дівчина, тримаючи в руці мокасин, з якого стікала вода. Він кивнув. Дівчина якусь мить мовчки придивлялася до його

скривавленої ноги. Потім, без слів, зняла чорний бюстгальтер свого бікіні й скрутила його у вузьку пов'язку. Вона клякнула перед ним, закрутила пов'язкою його ногу і міцно стиснула. З рани припинила текти кров.

Так одного дня того спекотного літа він познайомився з Надею...

Вони зблизились одне з одним. Уже там, упродовж тих кількох днів «життя недалеко від мостика», як вона це звикла визначати. Несподівано виявилось, що вони повертаються звідти в те саме місто, і якщо вони лише захочуть, це не буде просто коротка зустріч на канікулах, після якої залишиться запис адреси в телефоні та кілька спогадів, які згодом зблякнуть. Вони захотіли. Обое. Почали проводити разом час. Заприятелювали. Ця дружба була для нього тоді найважливішою. І сьогодні. У перші місяці після їхньої зустрічі він не хотів нічого іншого. Хотів простоти почуттів, спокою, когось близького, але не настільки близького, щоби той хтось міг би зранити або розчарувати, коли б він раптом захотів перервати ці близькі стосунки. Коли він уже прив'яжеться. Так теж могло статися. Він прекрасно знав це і саме цього найбільше боявся.

Ось чому він не хотів починати їхні стосунки – хоч тоді він зовсім так цього не називав, як це зазвичай робиться в розповіді про минуле. Крім того, яке, курва, минуле? Що він їй мав розказати?! Про своїх дівчат, яких він не мав? Окрім однієї, яку обожнював, яка також ніколи йому не належала і загуляла з його двоюрідним братом?! І що зранила його так глибоко, що у віці сімнадцяти років він думав порізати собі вени. Лезом бритви. Або кинутись під поїзд. І що від тієї травми цей фрагмент минулого він хотів би остаточно витіснити, вичистити з пам'яті. До останнього біта. Але так не вдасться. І, що найбільше допомагає, просто про це не думати. Ось чому він теж про це не говорив. Тому що не можна говорити про щось і водночас не думати про це.

Потім настав час, коли в цю дружбу починало проникати захоплення. На чотири роки старша від нього. Але, як і він, – студентка. Вона зачарувала його своєю зрілістю, заімпонувала мудрістю. Він почувався особливим, бо саме на нього вона звернула увагу. І що вся її увага, коли вони проводять час разом, подарована лише йому. Важко було не захоплюватися її красою. Водночас вона ніколи цим не вражала. Окрім прозорого блиску на губах і безколірного лаку на нігтях, вона не накладала жодного макіяжу. Одягалася елегантно й зі смаком, але без екстравагантності. Найчастіше в класичні сірі, чорні або темно-сині костюми зі спідницями до колін і гарсонками[б - Сукня-костюм.], під якими вона носила гольфи або сорочки. Як правило, шовкові, приглушених кольорів. Найбільше він

любив, коли вона вдягала білу блузку. Настільки прозору, що він помічав під нею контури бюстгальтера.

Своїм одягом вона ніколи не показувала фігури. У нього навіть склалося враження, що вона з якоїсь причини ховає її. Незважаючи на це, у ній було щось дуже привабливе. Ефірне, яке важко описати, але що чітко зупиняє увагу того, хто дивиться. Дуже жіноче, але водночас і дівоче. Трохи як Лоліта, одягнена в офіційний, задля відсторонення, костюм стюардеси. Величезні, блискучі очі, що злегка сльозяться, буря золотистого волосся на голові, високі вилиці, маленький, трохи кирпатий ніс, широкі, ніби злегка підпухлі, м'ясисті губи. Іноді він спостерігав недвозначну реакцію інших чоловіків на її вигляд. Де б вони не з'являлися. І його однолітків, і у віці його батька. Вона цілком це ігнорувала. Була цілою собою лише з ним.

А потім виникло пожадання. А з нею і туга. Він повертався додому після зустрічей з нею, лягав на ліжку і тужив за наступною. Думав про неї. Нав'язливо. Відчував у цей час певну меланхолію та прихильність. Часто смуток. Віддалений від неї, почувався самотньо. Він, який ніколи не мав часу на самотність. Не міг ні на чому зосередитись. Не міг вчитися, не хотів програмувати. Навіть музика його дратувала. Він лежав на ліжку й сумував, чекаючи на якийсь знак від неї. Телефон, есемес, хоча б якась зачіпка на Facebook. Що-небудь. Нічого подібного не ставалося, а ідіотська чортова чоловіча гордість не дозволила йому самому зателефонувати або написати.

Надя ні на чому не наполягала. Вона не дала жодних знаків, що чекає на якісь заяви. Вона також ніколи не говорила про майбутнє, у яке вплутувала його. Навіть про те найближче, що було на горизонті наступного тижня. Вона, насправду, показувала, що дуже задоволена кожною їхньою зустріччю, але ніколи сама не запитувала, чи буде наступна і коли. Він також не питав. Досі не може зрозуміти чому. Вони розлучалися, кожен повертався до свого повсякденного життя, і він насправді так і не знав, чи зустрінуться знову. Вони домовлялися про наступну зустріч без жодних зобов'язань. Пишучи одне одному на Facebook, іноді надсилаючи текстові повідомлення, іноді лаконічні імейли, іноді повідомлення на WhatsApp. Але для цього завжди мав бути якийсь привід. Якась подія. Прем'єра фільму в кіно, нова вистава в театрі, якийсь «нечуваний» концерт у філармонії, «очікувана» авторська зустріч у бібліотеці, якась особлива лекція в університеті або – останнім часом ставало щоразу популярніше – у кав'ярні чи ресторані. Вона обережно й дуже делікатно тоді випитувала: «чи можеш», «чи знайдеш час», «чи хочеш», «чи це Тебе цікавить». Щоразу наприкінці, в Post Scriptum, вона

додавала: «Я би хотіла там бути з Тобою. Дуже».

Цей Post Scriptum був для нього найважливіший. І найгарніший. І тому для цього Post Scriptum він завжди хотів, завжди міг і щоразу знаходив час. Навіть коли йому доводилося викручуватись, а іноді й брехати, переносячи інші важливі справи, завжди його «цей» цікавив, навіть якщо він не мав зеленого поняття, кого зустрине в бібліотеці, кого слухатиме під час лекції або ж хто той композитор концерту в філармонії. Тому що він також хотів бути. З нею. Насамперед з нею. Де-небудь. І він також цього «дуже» хотів. І так з цих «подій» творилися їхні зустрічі-побачення. Вона ніколи його не питала, чи він піде з нею на прогулянку, чи можуть вони випити каву «десь у місті» і порозмовляти, зайти на суші «до японця перед сном» або «чи він думав про неї сьогодні». Він також не питав. Хоча суші дуже любить і щодня думав про неї. Як хтось про гострий напад надокучливого неврозу.

Вони ходили в театри й кіно, дивилися виставки, слухали разом лекції, бували на зустрічах у бібліотеках, слухали концерти у філармонії. Йому важко навіть уявити, щоб якась собі пара студентів у цьому місті «спожила» разом аж стільки культури, скільки вони під час своїх «зустрічей-побачень».

Одного вечора він сказав, що кохає її.

На початку грудня, суботньої вечірньої пори. Вони поверталися з театру і сховалися під накриттям трамвайної зупинки. Поривчастий вітер розганяв краплі дощу, змішані з нестерпно лапатим мокрим снігом. Вони заховалися в будинку на розі. Він захищав її своїм тілом від вітру. Надя, зворушена виставою, спочатку довго мовчала, а потім розпочала монолог. Вона дуже хотіла розповісти йому, що відчуває. Була дуже схвильована. Якоюсь миті він помітив, що вона плаче. Наближався трамвай. Він подав їй хустинку, вона притулилася до нього, і тоді він відчув, що настав той момент. І він сказав. Досі він не впевнений, чи вона почула. Мабуть, ні, бо водій трамваю з жахливим металевим вищанням гальмував як божевільний, а в Наді того вечора була груба вовняна шапка на вухах.

Найчастіше вони поверталися трамваем. Таксіvkами лише після пізніх нічних кіносеансів. Він хотів бути з нею якомога довше. Від зупинки, на якій вони виходили, він проводжав її до будинку, прощаючись, цілував її руку. Він чекав, аж поки вона зникне за дверима і засвітиться світло в кухні на першому поверсі. Потім ще декілька хвилин стояв так, вдивляючись на ганок, що вів до дверей. Сподіваючись, що, може, вона повернеться, двері відчиняться і вона запросить

його до себе. Але нічого такого ніколи не траплялося.

За кілька днів до Святвечора він теж так її проводжав. На запитання вона відповіла, що святкує вдома, і, якщо має охоту, то ввечері, «звичайно, після того твого родинного», він міг би зайти до неї, бо вона «ліпить найкращі у світі вареники з капустою та грибами».

Вона запросила його до себе додому! Надя вирішила впустити його у свій світ! Він пригадує, коли повертався додому, у трамваї раптом захотів співати...

Він ще ніколи не очікував Святвечора з таким хвилюванням. Навіть коли був ще маленьким хлопчиком, який відраховує перед сном, «скільки ще разів треба спати», щоб отримати подарунки під ялинку, він не чекав того вечора з таким нетерпінням, як тоді. Він перерив усю мережу, але зрештою знайшов у Польщі магазин, де продавали найкращі акрилові фарби для розпису скла – найбільшої Надиної пристрасті. «Ніякі підробки, лише імпортовані з невеличкої фабрики в Португалії дають найвищу щільність зображення», як звикла говорити Надя. Він не мав уявлення про те, що саме означає «щільність зображення», але він добре пам'ятав ту Португалію. Він знав, що саме цим, а не іншим дарунком, принесе їй найбільшу радість. Аби мати певність, що він встигне за тими фарбами, – не вірив обіцянкам ані службі кур'єрської доставки UPS, ані терміновій доставці через DHL, не кажучи вже про Польську Пошту, – кільканадцять годин тягнувся поїздом з трьома пересадками на «далекій схід», як назвав це Вітольд, який не міг зрозуміти, що заради «якоїсь панянки можна з власної невимушеної волі стільки часу контактувати з компанією PKP»[7 - PKP (Polskie Koleje Państwowe) – польська державна залізниця.]. Він навіть не намагався йому пояснити, що Надя не була для нього «якоюсь панянкою». Він знав, що не мусить. Віт, за своєю природою, спочатку все висміював, потім переводив на цинічний сарказм, і, нарешті, – коли усвідомлював, що насміхається з важливих для нього речей, – обертав усе на здивування та захоплення. Тому Віта треба було перечекати. Як стверджувала Маріка, «Віткацій – афективно біполярний, від сарказму до сльозливих емоцій йому зазвичай потрібно чверть години». Так було і цього разу. Це Віт привіз його на вокзал, звідки він вирушив на край Польщі до маленького містечка неподалік від Холма, щоби особисто забрати фарби для Наді. Віт також чекав його вночі на пероні, коли з великою картонною коробкою після кільканадцятьох годин подорожі він повернувся «із далекого сходу».

Нарешті настало це надвечір'я Різдва.

Дощове, вітряне, із теплом ранньої весни, із затуленим темними хмарами небом, на якому жодна дитина не мала шансів побачити хоча б якусь зорю. Тим більше першу. Без жодної сніжинки. Зовсім не зимове. Це для нього не мало ніякого значення. З ранку, без підганяння, на превеликий подив своєї матері, він допомагав на кухні, потім з батьком ставив та прикрашав ялинку.

У незвичайній гармонійній згоді. Без конфліктів, без звинувачення один одного в тому, що, як завжди, не працюють лампочки, без мудрування, спокійно розмовляючи один з одним, слухаючи один одного з увагою, голосно жартуючи. Він також пам'ятає підозрілі погляди матері, яка час від часу, чуючи їхні збуджені голоси, заходила у повній готовності з дуже суворим виразом обличчям з кухні до вітальні «пом'якшити конфлікт». Він також пам'ятає її голосні полегшені зітхання щоразу, коли виявлялося, що їхні крики не були ніякою сваркою, а тільки жартами і що «ялинка прикрашається». Пригадує, що коли ялинка вже нарешті стояла, то батько зник у спальні, а він сів за досі порожній стіл. З кухні долинала мелодія якоїсь коляди, яку мати переривала власним співом і звуками своєї метушні. Будинок пахнув ялинкою і звареним борщем.

Він вдивлявся у мерехтіння лампочок, що відбивалися від скла у вікні. Думав про свого батька.

Від того пам'ятного серпневого «проекту для Марціна» його батько став іншим батьком. Він, зі свого боку, намагався бути іншим сином. Після повернення з Мазур вони про це говорили лише один раз. Одного ранку на початку вересня. Під час гоління в лазничці. Вони стояли в піжамах поряд і дивилися на відображення своїх очей у дзеркалах.

– Марцін мені вчора написав, що ти працював там десять днів по дванадцять годин на день. Іноді й уночі, – батько несподівано розпочав розмову. – Якщо рахувати годину по двісті, виходить, що він готує для тебе переказ на двадцять вісім тисяч.

– Це неможливо, тому що... – відповів він здивовано, перериваючи гоління й дивлячись батькові в очі.

– Що неможливо, синку?

– Те, що Марцін аж так помилився. З простого множення виходить, що це двадцять чотири тисячі, – відповів він спокійно. – Не кажучи про те, що це для мене маєток, я це зробив для тебе, тату. І не заради грошей, – додав згодом.

Він помітив, що батько перестав голитись. Опустивши голову, він стояв, спершись обома руками на краї умивальника.

– Він не помилився, синку, – сказав він іншим тоном, – він ніколи не помиляється. Це такий тип. Ти також працював і в суботу, і в неділю. І то головою. За це тобі належить на дві тисячі більше. Так є в контракті і так...

– Це все одно неправильно, тату, – перервав він тихим голосом. – Формально і математично ти маєш рацію, – відповів батько.

– Але неформально Марцін вважає, що сигнал мережі на нескошеному полі за високими стінами цього велетенського замку – це чемпіонат Всесвіту. І тобі належить додаткова премія. Так, зрештою, вважає кожен у його команді, – додав він, голосно сміючись.

За мить сталося щось нечуване. Перш ніж вони вийшли з лазнички, батько обняв його і сказав:

– Дякую тобі, синку. Ти навіть не знаєш, як я пишався тобою, коли, приймаючи цей проект, вони постійно підходили до мене і говорили «а Куба те, а Куба ось те». Я завжди пишався тобою. Не менше, ніж мама. І не менше, ніж вона, люблю тебе. Часом мені не вдається цього проявити так, як вона. Ти те, що маю найкращого з усього мого життя. Я вже давно хотів це сказати, – додав він і міцно притулив до себе.

Він почув голос своєї матері. Пробудився із задуми.

– Кубо, а ти чому так сидиш? Не маєш, бідацтво, що робити? Ти б накривав стіл скатертиною... Що трапилося, синку? – перелякано запитала, підходячи до нього. – Чому ти плачеш?!

– Я плачу? Справді? – відповів він, схилиючи голову, щоб приховати розгубленість. – Бо тато мене розчулив, – сказав він спокійно за мить. – Ти також

іноді плачеш.

– Твій тато?! Розчулив? Тебе? – вона іронічно засміялася, промовляючи запитання із дедалі більшою недовірою в голосі, і швидко додала: – Зрозуміло, синку. Зрозуміло. Сьогодні такий день. Для зворушення. Але це тільки пізніше... – прошепотіла вона і поцілувала його в щоку.

Вона почала накривати стіл білою скатертиною. Він зіскочив зі стільця, щоби допомогти їй.

– Я сама накрию. Тепер, будь ласка, іди й одягни щось пристойне замість цієї запраної блузи. Може, для різноманітності якусь сорочку, а? – запитала вона. – І тоді ти розчулиш свого батька. Я гарантую тобі, – додала, посміюючись.

До святвечірнього столу він сів у сорочці.

Голубій. І в темно-синьому костюмі, з верхньої кишені якого визирала трикутна темно-синя зізором хусточка. Батько підозріло подивився на нього, не приховуючи здивування, тоді як мама посміхалася собі під ніс.

Насамперед після завжди довгої та патетичної батькової промови вони встали з-за столу і ділилися різдвяною облаткою[8 - Облатка – крихка тоненька вафля з прісного тіста, якою напередодні Різдва діляться між собою родина та гості.] біля ялинки. Як завжди, були мамині сльози і безпорадність батька, який всіляко намагався приховати своє розчулення, коли вони обнімалися. А потім вони бенкетували, розгортали подарунки, співали колядки.

Він думав про Надю. Що вона робить? З ким вона? Яка на вигляд?

Чи чекає на нього? Що станеться сьогодні ввечері?

Десь о дев'ятій годині вечора він узяв зі своєї кімнати важкий наплічник із перев'язаними стрічкою баночками фарби. Перш ніж він протягнув руку по куртці в передпокої, мати застібнула йому гудзик сорочки під шиєю і, цілючи, прошепотіла на вухо:

– Ти найпристойніший хлопець, якого я знаю. Ти повинен частіше вдягати костюм. Обов'язково, синку...

А потім швидко побігла до кухні, повернувшись, устромила йому в руки загорнуту в алюмінієву фольгу формочку й сказала:

– Маківник завжди пригодиться. Хоч би куди ти зараз ішов. Якби ти не вернувся на ніч, то прийди, будь ласка, завтра на сніданок. Ми не почнемо без тебе.

– Ми будемо чекати. Пам'ятай... – додала вона, цілючи його в щоку.

Надин будинок світився. На кожній шибі всіх вікон яскраво блимали підсвічені ззовні гірляндами ялинки, Миколаї в червоному одязі залізали на балкони, зірки та зірочки світили на темно-синіх або голубих небосхилах. У невеличкому садочку перед будинком на кількох безлистих кущах порічок поблискували лампочки. Невеликий двоповерховий будинок із фахверковою стіною на тлі п'ятиповерхових розкішних апартаментів, що оточували його з трьох боків, був схожий на фрагмент ілюстрації із зовсім іншої казки.

– Часто, коли я там проїжджаю, думаю, як тим людям з-під восьмого номера вдалося не продати цю ділянку й залишитися в тому будинку. У ці часи це або героїзм, або багато грошей. Може, ти знаєш щось більше про це? – запитав молодий водій, на вигляд його одноліток, коли вони зупинилися під Надиним будинком.

Він здивовано подивився в дзеркальце над головою водія й запитав:

– Чому ти думаєш, що саме я міг би щось про це знати?

– Тому що ти, колего, їздиш сюди зі мною вісімнадцятий раз. Так мені повідомляє твоя історія на Uber. Отож я подумав, що, може, ти щось та й знаєш, – відповів водій, посміхаючись.

– Ах так? – здивовано запитав він. – Факт. Це ж Uber. Я написав для вас частину програми. Ви знаєте там усе. Більше, ніж фінансовий відділ. І поліція моралі, – сказав він, киваючи головою. – Мені щось відомо про цей будиночок, але це довга й закручена історія, а я тепер дуже поспішаю. Адже Святвечір і всяке таке... Крім

того, я не впевнений, що це не стосується положення про захист даних. Подібно як список моїх поїздки з вами. Як ти думаєш, колего? – іронічно засміявся й швиденько вийшов з машини.

За хвилину, прислухаючись, він стояв у невеличкій альтановій прибудові. З будинку не було чути жодного звуку. Була абсолютна тиша. Він обережно постукав чавунною колодкою у формі підкови по дерев'яних дверях. Раптом він відчув дивну нервозність та неспокій. Зовсім так само, як перед виходом на якийсь екзамен. Подумав, що це нерозумно...

За мить двері заскрипіли, і на порозі освітленого передпокою з'явилася Надя. З келихом вина в руці, у короткій чорній мереживній сукні, що відкривала її плечі, із заплетеним у косу волоссям, перев'язаним золотим бантом у великі чорні горохи. Він ніколи раніше не бачив її такою. Підкреслені тінями очі видавалися йому набагато більшими, як і намальовані карміною помадою уста. Невідома йому Надя. Інша. До того ж голизна її плечей. І контур грудей, на яких затримувалась тканина сукні. Пригадує, що вона помітила його здивування. Вона усміхнулася, піднялась на пальцях і, делікатно поцілувавши його в щоку, прошепотіла:

– Нарешті ти е...

Вона взяла його за руку і потягнула за собою вузьким, темним коридором у велику кімнату. Він відчув запах старого дерева й аромат сушених грибів. Кімната освітлювалася декількома прикріпленими до стін лампами, що нагадували свічники. Вона мовчки вклала йому в руку свій келишок і, дивлячись йому в очі, почала розстібати гудзики його куртки. Повільно. Один за одним. У цьому було щось чуттєве та еротичне. Якусь мить він стояв нерухомо, дивлячись на її руки. У якийсь момент скинув із себе наплічник, що тихо зісковзнув уздовж його ноги на підлогу. Він занурив руку в її волосся ззаду голови й міцно притягнув до себе.

– Боже! Борщ! Залие мені кухню! – раптом вигукнула вона, звільнилася від його обіймів і побігла до вузьких дверей.

Він озирався довкола. За винятком величезного дубового столу на різьблених ногах, кімната була зовсім порожня. Посередині прямокутного столу стояла велика, прикрашена різнокольоровими орнаментами, біла порожня ваза. Він

помітив, що навколо столу не було ніяких стільців. Уздовж усіх стін на підлозі з широких дощок стояли дерев'яні віконні рами. Деякі з них усе ще мали рештки фарби, деякі були зогнілі, у деяких досі стирчали грудки шпаклівки та розбитого скла. На стінах кімнати, як у приміщенні якоїсь галереї, висіли фотографії. Поодинокі в сепії, більшість чорно-білих. Найрізноманітніших розмірів. Малі, ніби нещодавно просто витягнуті з альбому, але також і величезні паспарту в дерев'яних рамках. Малі були прикріплені кнопками до шпалер із грубої сірої тканини. Він наклав наплічник своєю курткою і повільно проходився вздовж стін, уважно придивляючись до фотографій. Біля деяких зупинився надовше.

– Кубо, давай нарешті зробимо собі Святвечір... – раптом почув за собою її голос. – Пізніше оглянеш мій будинок. Обіцяю, що сама тобі покажу і це не триватиме більше, ніж п'ять хвилин. Після вчорашнього підвечірка я нічого не їла. Я не хотіла сьогодні нічого їсти без тебе...

Він повернув голову. Вона сиділа на столі. У руці тримала велику дерев'яну ложку. Довкола талії був зав'язаний білий короткий фартушок із кишенею спереду, а волосся над чолом було пов'язане драпірованою стрічкою. Він помітив білу підв'язку на її стегні. Хтиво облизуючи свою ложку, вона посміхалася до нього. На мить вона нагадала йому легковажну служницю з якогось еротичного фільму. Згодом вона зістрибнула зі столу й запитала:

– Може так бути?

На кухні вона зняла фартух та розпустила волосся. Вона посадила його за невеликим овальним столом, прикритим блискучою цератою з візерунком. Мабуть, новою.

Він з дитинства пам'ятав запах такої церати. З візитів у сільський будинок прабабці, бабці його батька. Лише ті зовсім нові так пахнули. Коли батьки привозили його на літні канікули, прабабця Леокадія завжди купувала нову церату «до хати», а для нього, «чортеняти Кубуся», щороку нові шкіряні черевики і новий срібний ланцюжок із хрестиком. Освячений преподобним панотцем з костелу на пагорбі «кропилом в неділю, спеціально для Кубуся». Він досі зберігає ці позеленілі ланцюжки й хрестики в металевій касетці, що стоїть на шафі в його кімнаті...

Він крадькома озирався довкола. Кухня разюче нагадувала йому ту бабусину в селі. Низька хлібна шафка з отворами, через які потрапляло повітря. Виконана з усіяних сучками дощок, насмарована олією підлога, вишиті темно-синьою ниткою серветки, що звисали з дерев'яних перекладин. Одна з них із текстом «Холодна вода додає здоров'я» – достоту таку ж мала бабця – висіла в Наді над білою емальованою мидницею[9 - Велика миска для різних потреб.] з темно-синьою смужкою навколо краечка. В ідентичній мидниці, коли він вечорами «повертався з поля», бабця рисовою щіткою шурувала його ноги. Воду для купелі нагрівали на подібній плитці-вестфальці з круглими чавунними кришками на пальниках. На Надиній кухні на такій самій плитці з пальниками з одного боку стояла газова плитка, а з іншого – мікрохвильова піч.

Біля його тарілки, на якій лежала невеличка соснова гілочка і в якій смачно парував борщ, Надя поставила порцелянову миску з варениками. Вона сиділа навпроти нього. Вони подивилися одне на одного. Він помітив рум'янець, що повільно розливався по її обличчі та шиї. Вона дивилася на нього якусь мить і сказала:

– Мені подобається, коли ти одягаєш ту голубу сорочку. Знаєш? Твої зіниці тоді ще більші...

Вона не закінчила. Раптово зіскочила із стільця, вигукуючи:

– Ні! Ще ні. Спершу облатка! Ісусе, Кубо! Зачекай!

Вона побігла до пофарбованого фісташковою олійною фарбою серванта, зняла з верхньої полиці невелику надщерблену в декількох місцях білу тарілочку, від старості вкриту маленькими коричневими плямками і, підходячи до нього, тихо сказала:

– Отож маємо облатку. Нашу першу...

Як за командою, він зірвався зі свого крісла і, стоячи струнко, застібнув гудзик піджака. Вона потягнулася до його лівої руки й притиснула до своїх губ. Потім поклала на неї облатку. Трохи відступила від нього, поставила тарілочку на стіл і, тримаючи свою облатку поміж пальцями, сказала:

– Слухай, Кубо, я в цьому не натренована. Я багато говорю, але, як ти знаєш, не виголошую промов. А тепер, за мить, буде тут трохи промови. Я довго міркувала, коли надійде відповідний момент, щоби тобі це сказати, і придумала, що нема, мабуть, кращого, ніж сьогоднішній вечір...

Вона замовкла. Наморщила чоло. Нагадувала когось, хто зосереджено на щось налаштується.

– Я вже давно, – почала вона за якусь мить, – не проводила Святвечора з кимось близьким. Мабуть, я тому й запізнилася з тою облаткою, – додала вона, посміхаючись, щоби відразу ж знову споважніти. – Відколи кілька років тому померла моя бабця, я втікала з цього будинку, щоби перебути десь Святвечір і свята. Якнайдалі звідси. Більше, ніж від самотності, я втікала від спогадів. Бо дитиною я часто була сама, тому звикла до самотності. Знаю тебе, ти подумаєш, що це трохи нерозумно, бо спогади болять скрізь і не важливо, де вони тебе знайдуть. Це правда, але найбільше вони боліли тут. У цьому будинку. Тому що саме тут у моєму житті з'явилося найбільше найважливіших, найпрекрасніших, але і найжахливіших причин для спогадів. Отож я пакувала валізку і втікала звідси. Бо Святвечір для мене в цьому місці був просто нестерпний. Іноді я втікала дуже далеко. Я думала, що далі я буду, то важче буде ім мене наздогнати. Але зі спогадами це не спрацьовує. Це лише така нісенітниця, яку я просто вигадала...

Вона швидко витерла сльозу зі щоки і продовжувала говорити. Її голос тремтів.

– Цього року я, мабуть, теж би кудись утекла, але тут з'явився ти. Як якийсь прибулець не з цього світу. Деякий час я боялася, що ти так просто собі зупинився з цікавості біля мене і за мить зникнеш. Я боялася, що стану тобі нецікава. Зазначиш галочкою, як канікули, що минули... Але ні. Ти не зникав. Ти був. Дбайливий. Ти був на кожен мій кивок. Турботливість чоловіка пробуджує в мені величезне зворушення і викликає прекрасні спогади. Ти був ніжний. І також був терплячий. Однак та твоя терпеливість лише спочатку мені імпонувала. Потім я впадала в шал. Ти не шукав своєю рукою моєї в кіно, не присувався на кріслі в театрі, щоби своїм плечем доторкнутися до мого, ти не клав своєї руки на мою, коли ми пили разом каву. Ти був зовсім інший, ніж усі ті претенденти перед тобою. Це саме через них, незважаючи на мій шал, мені хотілося звести довкола себе мур. А для певності – і перед тобою. І раптом я помітила, що, незважаючи на ці барикади, ти постійно демонструєш мені, трохи дивно, по-своєму, що я тобі потрібна. У цьому мало романтики, але так насправді, то для

жінок це найважливіше. Це відчуття необхідності. Ті, які стверджують інше, або лицемірки, або брехунки. Я відчула це, Якубе... – прошепотіла вона – одного вечора дуже сильно відчула, що я стала потрібною тобі, і що я б хотіла, щоб ти далі мною опікувався. Зухвалість? Егоїзм? І це в один вечір, подумаєш, так? А може, це кохання? – запитала й замовкла.

Вона схилила голову. Ніби засоромлена тим, що сказала. За мить вона підняла її і, дивлячись йому в очі, додала:

– Мабуть, для тебе це дивно, але я не маю нікого близького на світі. Крім тебе. Гарних тобі свят, Якубе...

Він не сподівався таких слів. Пригадує, що він дуже хотів щось сказати. Про те, що він так чекав на неї сьогодні, що чекав уже так довго, що те його терпіння від переляку, що він може її втратити. Що тоді, там, під тією покрівлею на зупинці, коли вони поверталися з театру, це була найщиріша правда. І що він не знає, чи вона йому потрібна, але коли він прокидається вранці, перша його думка про неї, а потім і наступна, і наступна. І так упродовж усього дня, аж поки засне. І уві сні також, тому що вона часто йому сниться. Якщо так проявляється необхідність, то й вона, безумовно, йому потрібна.

У той момент він хотів їй сказати ще багато інших речей. Вона не дала йому. Піднялася на пальцях і почала цілувати його. Обхопила його голову своїми руками й цілувала, покусуючи часом його губи і язик. Якоюсь миті розстібнула гудзик його піджака і запхала руки під сорочку. Він не розплющував очей. Відчув її тремтіння, йому запаморочилось у голові. Коли він схилив голову і спробував стягнути губами сукенку з її плечей, вона прошепотіла йому на вухо:

– Кубо, зробимо собі цей Святвечір пізніше, так? Що думаєш?

Він не пригадує, чи відповів що-небудь. Усе відбулося так швидко. Вона потягнулася до його рук, і разом вони пробігли через кімнату з фотографіями. Він перечепився об наплічник, упав, вона подала йому руку, допомагаючи встати. Через низький одвірок без дверей вони вбігли на вузькі, скрипучі сходи. Стрімкі спіральні сходи закінчувались прямокутним отвором. У нього було таке враження, що він виходить через відкритий люк на якийсь дах. Тільки-но він вихилив голову, Надя подала йому обидві руки, витягаючи його нагору. Він опинився в кімнатці в мансарді. Одна велика грушоподібна жарівка звисала зі

стелі на довгому шнурку, кидаючи слабке помаранчеве світло. У кімнаті інтенсивно пахло – він досі не пам'ятає чому – помаранчами. Декілька метрів від отвору на двох шарах піддонів із сирі деревини лежав грубий матрац, прикритий зеленкуватою тканиною. Надя стала біля матраца. Скинула сукню. Коли він підходив до неї, вона повернулася спиною і розстігнула бюстгальтер...

Це був їхній перший раз.

Дикий, жадібний, тваринний, незграбний. Із тих кільканадцяти хвилин він пригадує свою зачарованість її голизою, смак шкіри та вологості між її стегнами; свої тремтячі руки, занурені в її волосся, коли вона опустила перед ним на коліна. Окрім того, мало що пригадує. Натомість пам'ятає їхню ніжність, коли вони, притиснені одне до одного, затискали пальці рук, торкалися до облич, стискали одне одного щосили, погладжували волосся. Він також пригадує, що вони переважно мовчали, лише часом шепотіли якісь слова. Врешті Надя відсунулася на край матраца і досягнула рукою до підлоги. Грушоподібна жарівка повільно згасла. Він почув кроки в темряві, а за мить побачив здалеку Надине обличчя, освітлене блідим світлом з екрана її телефону. Через деякий час горище наповнила музика.

– Я не пригадую напевно коли, але одного вечора я дуже захотіла послухати це, лежачи з тобою в ліжку, – сказала вона, лягаючи на живіт біля нього.

І запитала після короткого мовчання:

– Ти знаєш це?

Він чекав наступного приспіву і почав тихо підспівувати:

Залишся, не шукай десь далеко того, що маєш тут...

Залишся без зайвих слів...

Вона засунула його руку під свої груди й почала наспівувати з ним. Коли музика затихла, він сказав:

– Це стара Кортезова[10 - Кортез – псевдонім популярного польського музиканта, композитора, вокаліста Лукаша Федеркевича (1989).] пісня. Мабуть, найстарша.

Я колись упіймав свою маму на тому, як вона плаче, ще раз і ще раз вмикаючи це на YouTube. Вона попросила мене, щоб я зробив із цього їй дзвінок на телефоні. Вона все ще його має. А потім узяла мене на його концерт. Вона мене на Кортеза, а не я її на Кортеза. Уявляєш собі?! – додав він, хихикаючи. – Концерт відбувався в якомусь невеликому клубі. Там вона теж ревіла. На сцену вийшов непримітний худий хлопчина в чорній спортивній блузі та бейсболці, привітався якимось тихим «добрий вечір», за півтори години всіх розчулив, а потім так само несміливо попрощався й зник. Та люди гуртом наспівували те, що почули, коли виходили з того клубу.

– Ти маєш таку маму? – здивовано вигукнула. – Ти питав, чому вона плакала? – пізніше тихо запитала вона і, не чекаючи його відповіді, відвернула голову й мовчала.

Він схилився над нею. Поцілував її плечі. Це тоді вперше він торкнувся губами до тієї магічної випуклості на межі її спини та сідниць. У мансарді й далі своїм смутком зворушував Кортез, тоді як вони вдруге, так само жадібно, так само дико шаліли на тому матраці...

Пригадує, що прокинувся від пронизливого холоду. Він підвів голову. Надя, – він бачив її нечіткі контури через запітніле скло, – повернувшись до нього спиною і витягнувши догори руки, стояла нерухомо нага відразу за вузькими скляними дверима, що вели на балкон. На горищі панувала тиша, на вузькому підвіконні миготіло від балконного вітру полум'я свічок.

– Надю, що відбувається? – крикнув перелякано.

Вона зайшла за мить до кімнати. Нахилилася, взяла з підлоги свою сукню і почала її одягати. Вона підійшла до нього, опустила на край матраца, поклала голову на його живіт і прошепотіла:

– Чудова ніч триває. Безліч зір на небі. Отож та перша теж уже повинна там бути. Наш Святвечір також триває. Знаєш, що ще не минула північ?

Вони декілька хвилин лежали в тиші. Він вслухався у відгомони за вікном. Відчував тепло її віддиху на своїй шкірі. Делікатно, кінчиками пальців гладив її щоки, чоло, губи, повіки.

– Що ти на себе одягнеш, коханий? – запитала раптом, підвівши голову. – А я за цей час розігрію вареники й борщ. Але спершу запни мені ті застібки на плечах, добре? – додала вона, сідаючи на край матраца.

Він пригадує, як у темряві незграбно шукав тремтливими пальцями ті застібки на матеріалі її сукні і зворушений думав про те «коханий», яке щойно прозвучало. Так несподівано. Стільки близькості. В одному слові...

За декілька хвилин він повернувся до столу в її кухні. Вони знову сіли одне навпроти одного. Вона у своїй мереживній сукні. Він у костюмі, запнутому на один гудзик. І знову вона поставила перед ним миску гарячих вареників, а на тарілці біля соснової гілочки миску з борщем. Так, як і на початку, хвилину після того, як вона вперше впустила його у свій дім. Так, ніби відтоді нічого не трапилося. Але ж трапилося стільки всього. Лише крихти і шматочки розламані облатки, що лежали на все ще із запахом нової цераті поміж їхніми тарілками, нагадували, що вони знову сіли за цей стіл. Інші. Зовсім інші.

Вони говорили. Про все, тільки не про те, що сталося за останні години їхнього першого Святвечора в маленькій кімнатці на горищі. Вони жартували, фліртували, згадували. Пригадує, що коли всі вареники зникли з миски, Надя вийняла з холодильника тарілки з рибою, а потім на малій пательні підсмажила для них одне філе коропа. «Бо що ж то за Святвечір без коропа?» – вперто відповідала, коли він просив її, щоб вона не вставала з-за столу.

Одного разу він ненавмисно запитав, чому вона подарувала йому свій Святвечір. Чому вона досі втікала? Чому вона не з батьками? Де вони проводять Святвечір? Чому не з нею? Пригадує, що вона довго мовчки дивилася на нього, ніби над чимось замислилася. Раптом вона зірвалася з-за столу і підійшла до холодильника, вийняла з нього дві пляшки білого вина і поставила мовчки на стіл. Потім у креденсі знайшли дві високі склянки. Вона наповнила їх по вінця вином. Не чекаючи на нього, одним ковтком спорожнила свою до половини. Вона почала говорити. Спокійним, іноді монотонним голосом. Часом вона нервово дряпала нігтями церату, іноді підводила голову, щоби перевірити, скільки вина залишилося в її склянці, або щоб крадькома поглянути йому в очі. Він не спиняв її. Він нічого не випитував. Мовчав, зосереджено слухаючи її розповідь, якої аж ніяк не сподівався. У ній більше йшлося про смерть, аніж про життя. Він слухав. У якісь моменти зацікавлений, а за хвилину – переляканий. Надя завжди була дуже ділова в їхніх розмовах. Вона віддалялася, але одразу ж поверталася до теми. Тоді, під час свого святвечірнього монологу, теж. Вона послідовно відповідала на

його запитання. Розповідаючи при цьому свою біографію. Час від часу вона починала фразу з «матері не було сьогодні, тому що...» або «татка не було сьогодні, тому що...», «я втікала, тому що...». Саме тоді надламувався її голос. І вона затихала. Тільки тоді, та й то лише на коротку мить. За деякий час вона глибоко вдихала і поверталася до спокійного тону. Коли закінчила і в кухні запала мовчанка, потягнулась до вина. Він вдивлявся в неї, коли вона повільно, без поспіху, ковток за ковтком, спорожнявала склянку. Він бачив, як на її очах заблищали сльози, і бачив її руку. Вона так сильно тремтіла, що вино розливалось на її пальці. Вона допила вино, зачесала пальцями волосся, підійшла до нього, сіла йому на коліна, поцілувала в губи і сказала:

- А тепер притули мене міцно і хвилинку нічого не кажи...

Вона поклала голову в ямку біля його шиї. Він міцно притулив її до себе і вони так сиділи впродовж декількох хвилин. Потім вона взяла його за руку і вони повернулися до матраца в кімнатці на горищі. Аж тут, у темряві, лежачи упритул до неї, він почав випитувати, просив подробиць, щось пояснити. Припиняв, коли вона починала плакати. Перш ніж вони заснули, уже минула четверта ранку. Він сказав їй, що хоче добратися додому на святковий сніданок з батьками. Надя накрутила величезний старомодний будильник, який голосно цокав, і задля певності поставила його на бюро, далеко від матраца.

Вони встали до будильника. Відчув поцілунки на повіках, а відразу ж після цього аромат кави. На балконі, досі нагі, загорнуті одним простирадлом, вони мовчки пили каву з емальованих горнят, спостерігаючи за метушнею на людних вуличках кварталу: хтось поспішав або повертався з церкви. Коли він виходив, вона відійшла від дверей і повернулася з диском Кортеза.

- Увімкни це сьогодні своїй мамі. Між колядками... - сказала вона, запаковуючи пластикову коробку до його порожнього наплічника.

Потім вона обняла його і, цілуючи, віддала ключ йому в долоню й стиснула на ньому пальці його руки.

- Приходь сюди якомога частіше, - прошепотіла йому на вухо. - А тепер уже йди. Ти не повинен запізнюватися... - додала вона згодом.

Коли він відчиняв перекошену хвіртку, яка вела до садочка перед її будинком, вона крикнула:

– Веселих свят, Кубо!

У трамваї на зворотній дорозі він розглядав старомодний латунний ключ, який вона запхала в його руку. Він причепив ключ до своєї в'язки. Важкий, набагато більший від інших у в'язці, непрактичний, що ледь влізає в кишеню. Проте він ніколи не розлучався з ним.

Для нього це було щось більше, ніж ключ.

Ще дитиною він носив дуже подібний ключ на шиї під час літніх канікул над Бугом у прабабці Леокадії на Підляшші. Коли бабця йшла пізно по обіді до костелу «на пагорбі», а вона ходила туди щодня, йому вдавалося вблагати її, щоб не змушувала його йти з нею і він міг би далі гратися з котами – на подвір'ї або в порожній стайні. Вона вручала йому такий ключ на довгому шкіряному ремені, протертому в декількох місцях від старості, кажучи, щоб «він не впускав на господарство бандита». Він відразу ж радісно та переконано підтакував, вішав ключа на шиї, ховав під фланелевою сорочкою, а бабця Леокадія спускала з ланцюга біля буди кульгаву й вилянула вівчарку Тосю, яка від старості ледве махала хвостом, показуючи своє задоволення. Потім бабця Леокадія підставляла камінь під високі ворота, що вели до корівника, де вона тримала корівку Молочусю, і замикала на колодку дерев'яні ворота в кінці гравійної алеї. Сліпа на одне око вівчарка Тося оминала ворота, знаходила собі найближчу дірку в огорожі з заіржавілого дроту й потихеньку шкутильгала якийсь час за Леокадією польовою дорогою, жалісно гавкаючи. Потім поверталася задихана; рожевим довгим язиком вихлептувала всю воду з бляшаної миски й зникала в дерев'яній буді, покритій шматками толю. Зовсім не цікавлячись можливими «бандитами», вона вилазила з буди лише тоді, коли бабця Леокадія поверталася з костелу «на пагорбі».

Ключем від Наді, як і досі, ніколи не відчинив жодних дверей.

Він не хоче. Він вважає за краще постукати чавунною колодкою у формі кінської підкови і чекати, як і того Святвечора, на момент, коли усміхнена Надя відчинить йому двері, притулиться до нього, привітається з ним поцілунком на порозі своєї домівки і, дивлячись йому в очі тим своїм чуттєво вишептаним «ну заходь уже»,

запросить усередину. Однак він завжди носить цей ключ із собою. Даючи ключа йому в руку того святкового ранку, вона сказала значно більше про те, ким він став у її житті, ніж будь-яким зізнанням.

Від того Святвечора він регулярно з'являвся «в будиночку під восьмим». Тількино вони обидвое були в місті, – що не часто траплялося, бо Надя багато подорожувала, – він з'являвся там у п'ятницю пізно по обіді, і вони жили разом до пізнього вечора в неділю. Саме так: вони жили одне з одним. Дві ночі й неповні три дні безперервно одне з одним. Не далі, ніж на відстань голосу. Наче якась вікендова подружня пара, яких щоразу більше довкола.

Між понеділком і п'ятницею вони пишуть одне одному листи. Ніяких електронних. Нормальні паперові, які приносить листоноша. Це зовсім їй не пасує, бо Надя – цілковито «електронний» представник I-покоління[11 - Мається на увазі «Internet Generation». – Прим. ред.]. Вона має профілі у Facebook, Instagram, WhatsApp, та ще й твітує. Вона має також три різні адреси електронної пошти, одну на Google, одну університетську та одну на німецькому GMX. Оскільки вона ненавидить ходити по магазинах, то більшість покупок робить в Інтернеті, включно з продуктами. Вона лише раз була в банку. З ідентифікаційною картою, коли відкривала рахунок. Вона почала читати книжки на електронних пристроях, відколи її спальня в мансарді не могла підняти й вмістити ще більше полиць, а вона ж «не зможе винести книжки до пивниці, тому що це як похорон спогадів та думок, а зрештою, у пивниці теж уже немає більше місця».

І тут раптом узалежнена від TCP/IP, Wi-Fi, GSM, NFC і ще кількох інших аббревіатур Надя починає надсилати йому справжні листи. Вона вимальовує ласкаві слова своїм улюбленим базгранням на картках з черпаного паперу, слинить своїм язиком паперові марки, приклеює їх до справжніх паперових конвертів, і йде пішки до поштової скриньки, і стоїть біля неї перед «годинами збирання». Для певності вона сфотографувала поштову скриньку своїм стільниковим телефоном і встановила на ньому попередження за п'ятнадцять хвилин перед кожним збиранням. Він чекає на ці листи, знаходить їх на своєму бюрку (а приносить їх мама), відповідає того самого дня, також слинить марки й біжить до поштової скриньки. Його «I-Надя» стала романтичною та старомодно аналоговою. «Я хочу мати якісь твої сліди, які можна буде прочитати, навіть якщо на землі не буде електрики...», – сказала вона, коли якоїсь п'ятниці він з'явився раніше, аніж вона його очікувала, і зустрів її з конвертом у руці, коли вона бігла, мов шалена, до поштової скриньки.

Незабаром у їхньому спільному житті виникли ритуали.

Можливо, не аж так, бо занадто патетично, але в будь-якому разі виникали повторювальні сценарії. У п'ятницю, щойно він приходив, вони кохалися. Часом, коли їм вдавалося туди потрапити, на матраці в кімнатці в мансарді, іноді на кухні, а часом у тісній лазничці, відгородженій зі скосу горища тонкою перегородкою та вкритій водовідпірними шпалерами. Але жодного разу – у похмурій, зі світлинами, кімнаті на першому поверсі. Потім аж до півночі вони розмовляли за столом у кухні, а тоді переходили на горище і лежати, притулившись одне до одного на матраці, дивлячись якийсь серіал на Netflix або HBO. Він любив і любить ходити з Надею в кіно, але кіно на матраці мало значну додану вартість. Під час «стрімів», як це називала Надя, можна було в будь-який момент цілуватися та притулятися. І роздягати.

Іноді вони сперечалися, що дивитися. Він пам'ятає, що тоді був вибір між телесеріалами «Пуститися берега» та «Вавилон – Берлін». Надя, мабуть, через її ностальгію за дитинством щоразу віддавала перевагу німецькому «Берліну». Геніальний фільм. Видовищна та бездоганна до найдрібніших деталей, відображена з німецькою точністю – мабуть, за величезні гроші – реальність похмурих і жорстоких часів Веймарської Республіки. Крім того, він тримає в напрузі на рівні натягнутої тятиви. Абсолютний шедевр. *Nota bene* – це був перший німецький фільм, який він бачив у своєму житті. Своєю чергою, «Пуститися берега» – це дійсно незрівнянно менший формат кіно, але він спокушає натягнутою тятивою. І ця напруга більша. Саме завдяки цьому серіалу він, може, не стільки полюбив, але, скажімо, наблизився вперше за власним бажанням до хімії. Це виявилось, наприклад, у тому, що він вивчив усі (sic!) символи елементів таблиці Менделєєва напам'ять. Йому ніколи це не вдавалось у школі. Пригадує, що Надю дуже розвеселило, коли після чергової серії «Пуститися берега» він зісковзнув з матраца, став перед нею струнко і на одному диханні виголосив усю, на його думку, періодичну таблицю. Елемент за елементом. Атом за атомом. Коли, гордий і задоволений самим собою, чекав на захоплення, здивування та належну похвалу, Надя лише покивала головою і, вдаючи в голосі розчарування, сказала:

– А де ж, хлопче, Московія? А де ж Ніхоній, не кажучи вже про Теннессін та Оганессон? Хлопчику, ти проспав цілий рік розвитку хімії! У 2016 сім'я Менделєєва збільшилася на чотирьох нових дітей, трьох хлопчиків і одну дівчинку. Негайно повертайся до мого ліжка й довчись! – додала вона, звабливо киваючи пальцем до нього.

Надя, гуманітарій за своєю природою та переконанням, обожає хімію і, на диво, добре її знає. Спочатку він сприймав це як дивакуватий дисонанс, але сьогодні вже так не думає. Надя вважає, що творець світу не був біологом, а якщо не було ніякого творця, а саме це вона вважає єдино правдивим, «то еволюція також була не біологинєю, а головно хімічкою, бо це все неймовірно розмаїття світу, включно з тою дивовижною блакиттю твоїх очей, – це просто хімія, замаскована під біологію».

Історію, яка так захопила його у «Вавилон – Берлін», Надя парадоксально ненавидить. У зв'язку зі своїм навчання повинна знати її і, безумовно, знає незрівнянно краще від інших. Його знання, як порівнювати з її, – мікроскопічні. Можливо, саме тому, що, як вона часто повторює, переконана: історія зі шкільних підручників і з тих університетських списана і розмножена змовою політиків. Найчастіше змовляються політики, хворі на хронічний нарцисизм. І вони становлять більшість, а це лякає. Тоді, крім жаху, від якого, так би мовити, лише вони могли б врятувати світ і суверена, в історію вкрадається фарс, гротеск і всюдище ідолопоклонство. І це тому, що історію завжди пишуть переможці. Вони ж сп'яніли своєю перемогою, і це частково відібрало їм почуття. Однак дещо благородніші політики – хоча, на Надину думку, трапляються винятково рідко, а «благородна політика», це, як правило, оксюморон – переписуть кожен на свій лад, вони просіють найбільші нісенітниці своїх попередників, і в історію проникне частка правди. Найчастіше це відбувається випадково, коли вони розповідають іншим про помилки своїх попередників.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

Примечания

«До дідька лисого» (нім.). Тут і далі, якщо не вказано інше, – прим. пер.

2

Рідкісне захворювання, що характеризується серйозними труднощами в соціальній взаємодії.

3

Густий червоний колір з легким пурпуровим відтінком.

4

Письмовий стіл.

5

Мережа польських супермаркетів.

6

Сукня-костюм.

7

PKP (Polskie Koleje Państwowe) – польська державна залізниця.

8

Облатка – крихка тоненька вафля з прісного тіста, якою напередодні Різдва діляться між собою родина та гості.

9

Велика миска для різних потреб.

10

Кортес – псевдонім популярного польського музиканта, композитора, вокаліста Лукаша Федеркевича (1989).

11

Мається на увазі «Internet Generation». – Прим. ред.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/vishnevs-kiy_yanush/zm-schennya-spektra

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)